

MUNI
PED

Pracovněprávní odpovědnost

Ing. Nikola Straková

Pojem odpovědnosti za škodu

– Odpovědnost

- Nastává tehdy, dojde-li ke vzniku nové sekundární odpovědnostní povinnosti jako následek porušení primární odpovědnosti
  - a) porušením primární povinnosti vznikne nová odpovědnostní povinnost a přitom primární odpovědnost **trvá dál** (odpovědnost za škodu)
  - b) porušením primární povinnosti vznikne nová odpovědnostní povinnost a přitom primární odpovědnost **zanikne** (neplatné zrušení prac. poměru a netrvání na jeho dalším trvání)
- Toto pojetí je označováno jako sankční odpovědnost
- Odpovědnost je jedním z druhů sankcí
  - Kromě odpovědnosti může být sankcí např. neplatnost

Pracovněprávní odpovědnost

- je nový odvozený pracovněprávní vztah, který vzniká porušením povinností subjektu základního pracovněprávního vztahu
  - nejčastěji pracovního poměru
- Druhy odpovědnosti v pracovním právu:
  - a) Hmotná
    - **Odpovědnost za škodu**, smluvní pokuta u konkurenční doložky, odpovědnost zam-tele za protiprávní převedení zam-ce na jinou práci, povinnost zam-tele poskytnout zam-ci náhradu mzdy při neplatném rozvázání prac. poměru
  - b) Jiná než hmotná
    - Okamžité zrušení pracovního poměru, odstoupení od pracovní smlouvy pro nenastoupení ve sjednaný den do práce, neomluvená nepřítomnost a následné krácení dovolené
  - c) Odpovědnost realizovaná jinými orgány než účastníky pracovněprávního vztahu

Funkce odpovědnosti za škodu

a) Preventivně výchovná

- Aby při pracovněprávních vztazích nedocházelo ke vzniku škod

b) Reparační (satisfakční)

- Odčinění újmy na majetku (zdraví) poškozeného

c) Represivní

- Postih za porušení povinností/nezabránění škodné události

Odpovědnost za škodu

– U zaměstnance

– Limity náhrady škody

– jsou na něj odkázáni rodinní příslušníci jejichž existence může být ohrožena, úhrada celkové škody často nemožná

– Subjektivní odpovědnost

Jen za škodu, kterou zavinil

– U zaměstnavatele

– Uhrazena veškerá škoda

– Objektivní odpovědnost

Bez ohledu na zavinění

– Škoda = majetková újma vyčíslená v penězích

– Skutečná škoda x jiná škoda = ušlý zisk

– *Ke škodě musí dojít při plnění pracovních úkolů nebo v přímé*

souvislosti s nimi

Odpovědnost zam-ce za škodu

- a) Obecná
- b) Za nesplnění povinnosti k odvrácení škody
- c) Za schodek na svěřených hodnotách
- d) Za ztrátu svěřených předmětů

a) Obecná odpovědnost §250

- Zam-nec odpovídá zam-teli za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinnosti **při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s nim**
- Důkazní břemeno nese zam-tel
  - Je povinen prokázat zam-covo zavinění
  - Do doby prokázání viny svědčí ve prospěch zam-ce právní domněnka (presumpce nevinny)
- Výše náhrady škody způsobené:
  - z nedbalosti - nesmí přesáhnout 4,5 násobek průměrného měsíčního výdělku před porušením povinnosti
  - v opilosti nebo po užití jiných návykových látek - hradí se celá skutečná škoda
  - úmyslně –plná výše, zam-tel může požadovat náhradu i jiné škody.

Př.: Zaměstnanec způsobil při provozu škodu z nedbalosti ve výši 50 000 Kč. Jeho průměrná mzda činí 10 000 Kč.
V jaké výši bude předepsána náhrada škody?

Př.: Zaměstnanec traktorista měl podle instrukcí vždy po skončení práce před opuštěním traktoru zajistit kola zarážkami.

Zaměstnanec však před odchodem na oběd kola nezajistil a traktor se po svažitém terénu dal do pohybu a převrátil se.

Kdo odpovídá za škodu?

Př.: Zaměstnanec si v pracovní době vyráběl s použitím materiálu zaměstnavatele součástku potřebnou k opravě čerpadla do své studny. Při této činnosti však poškodil strojní zařízení zaměstnavatele. Materiál, který k výrobě součástky použil, měl hodnotu 200,-Kč, oprava strojního zařízení si však vyžádala náklady ve výši 158.000,-kč.

V jaké výši je zaměstnanec povinen nahradit zaměstnavateli škodu?

b) Odpovědnost za nesplnění povinnosti k odvrácení škody §251

- Zam-nec odpovídá za škodu, když vědomě:
  - Neupozornil na hrozící škodu vedoucího zam-ce
  - Nezakročil proti hrozící škodě, jestliže by tím bylo zabráněno bezprostřednímu vzniku škody
- Výše náhrady škody činí max. 3násobek průměrného měsíčního výdělku

Př.: Účtující číšník viděl, že skupinka opilých hostů odchází bez zaplacení útraty

- a) Číšníkovi se nechtělo za nimi běžet a hosty nechal odejít.
- b) Číšník se pokoušel odcházející hosty zadržet a ti jej fyzicky napadli a bez zaplacení odešli.

Lze v těchto případech požadovat, aby se číšník podílel na úhradě škody?

Př.: Zaměstnanec K. si při odchodu ze zaměstnání všiml, že z okna skladu vychází kouř. Věděl, že ve skladu je dřevo připravené na další zpracování, ale protože spěchal na autobus, nikoho na hrozící nebezpečí neupozornil. Druhý den při vyšetřování příčin požáru uvedl, v kolik hodin zahlédl kouř. Bylo zjištěno, že požár, kterým byla způsobena škoda 450.000,-Kč, zavinil skladník, který zapomněl vypnout elektrický vaříč. Průměrný měsíční výdělek skladníka je 20 000 Kč a zaměstnance K. 22 000 Kč

Kdo odpovídá a v jaké výši se bude podílet na náhradě škody?

c) Odpovědnost za schodek na svěřených hodnotách, které je zam-nec povinen vyúčtovat §252

- Týká se pouze předmětů, které jsou určeny k obratu nebo oběhu
  - hotovosti, ceniny, zboží, zásoby materiálu a jiné
- Zam-nec může uzavřít **dohodu o odpovědnosti**
  - Až po dovršení 18 let věku
  - Podmínkou je prokazatelné převzetí hodnoty od zam-tele na zákl. písemné dohody o odpovědnosti
  - Schodek (manko)=rozdíl mezi skutečným stavem hodnot zjištěných inventarizací a stavem, který by měl existovat podle účetní evidence
  - Svěřené hodnoty při inventarizaci chybějí
  - Dohoda může být uzavřena s jedním zaměstnancem (individuální) nebo společná hmotná odpovědnost
  - *Zavinění* je presumováno (předpokládáno)

Dohoda o hmotné odpovědnosti zaniká:

- Dnem skončení pracovního poměru
- Dnem odstoupení zam-ce od dohody
  - musí být oznámeno zam-teli písemně, a to z důvodů převedení, přeložení a neodstranění závad na straně zam-tele do 15 dnů po obdržení písemného upozornění od zam-ce

Rozsah náhrady škody

- škoda se hradí v plné výši, pokud se zaměstnanec odpovědnosti nezproští zcela, popř. zčásti
  - jestliže prokáže, že schodek vznikl zcela nebo zčásti bez jeho zavinění (důkazní břemeno nese zaměstnanec).

Př.: Pokladní uzavřela se zam-telelem písemnou dohodu o odpovědnosti. Její průměrná mzda činí 22 000 Kč měsíčně.

V jaké výši musí uhradit zjištěné manko 120 000 Kč?

d) Odpovědnost za ztrátu svěřených předmětů §255

- Zam-nec odpovídá za ztrátu nástrojů, přístrojů, ochranných pracovních prostředků a jiných podobných předmětů, které mu zaměstnavatel svěřil na základě *písemného potvrzení nebo dohody*
- *Předměty, jejichž cena přesahuje 50000 Kč, smí být zam-ci svěřeny jen na základě dohody o odpovědnosti za ztrátu svěřených věcí*

- Jedná se o předměty individuálně určené, které zaměstnanec potřebuje k výkonu své práce a má je ve své osobní péči (neužívá je s více zam-cí společně) a je povinen je vrátit.
- Pouhé poškození svěřeného předmětu nemá za následek tuto zvláštní odpovědnost, nýbrž půjde pouze o obecnou odpovědnost za škodu
- Výše náhrady škody - *zaměstnanec je povinen nahradit ztrátu v plné výši,*
  - *pokud* se odpovědnosti nezproští zcela nebo z části, jestliže prokáže, že škoda vznikla zcela nebo zčásti bez jeho zavinění
  - Zaměstnanec nese důkazní břemeno

Př.: Zaměstnanec převzal na základě písemného potvrzení od zaměstnavatele notebook, který si po skončení pracovní doby vždy odnášel domů. Cestou se zastavil v restauraci, kde notebook odložil na židli a při odchodu zapomněl. Po návratu do restaurace jej už nenašel.

Kdo odpovídá za ztrátu notebook a v jaké výši?

Odpovědnost zaměstnavatele za škodu

- Vymezena jako odpovědnost objektivní
  - Bez ohledu na zavinění na straně odpovědného subjektu
- a) Obecná odpovědnost
  - Odpovědnost za protiprávnost
- b) Odpovědnost za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání
  - Odpovědnost za výsledek
- Možnost liberace = zproštění (úplné/částečné)
- Důkazní povinnost má poškozený zaměstnanec
- c) za škodu na odložených věcech
- d) při odvracení škody

a) Obecná odpovědnost §265

- Zam-tel odpovídá za škodu, která zam-ci vznikla:
  - při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním porušením právních povinností
  - nebo úmyslným jednáním proti pravidlům slušnosti a občanského soužití
  - bez ohledu na to, zda povinnost porušil zam-tel nebo třetí osoba
- Zam-tel odpovídá za škodu způsobenou porušením právních povinností zam-ců, kteří jednali jménem zam-tele v rámci plnění jeho úkolů
- Prokáže-li zam-tel, že škodu zavinil také poškozený zam-nec, odpovědnost zam-tele se poměrně omezí
  - Nejde tu o zprošťovací důvod, ale jen o spoluodpovědnost poškozeného.

Př.: Zaměstnanec šel na příkaz zaměstnavatele provést opravu elektrospotřebiče do rodinného domku zákazníka. Na neposypaném chodníku uklouzl a při pádu si rozbil brýle. Je někdo povinen nahradit zaměstnanci škodu?

Př.: Zaměstnanec prováděl na příkaz zaměstnavatele opravu elektroinstalace v domě zákazníka. Protože spěchal, neprovedl dostatečnou izolaci jedné části připojeného elektrického vedení. V důsledku zkratu pak vznikl v domě požár. Způsobená škoda na nemovitosti a zařízení dosáhla částky 2.250.000,-Kč. Průměrný výdělek zaměstnance je 15.000,-Kč.

Kdo uhradí způsobenou škodu?

Př.: Zaměstnanec řidič tramvaje požádal cestujícího, který byl zjevně opilý obtěžoval ostatní spolucestující, aby vystoupil. Ten odmítl, řidiče fyzicky napadl a při potyčce mu strhnul z ruky hodinky, které se rozbily.

Kdo nahradí řidiči utrpěnou škodu ve výši 7 000 Kč za rozbité hodinky?

b) Odpovědnost při pracovních úrazech a nemocech z povolání

- Zam-**tel** odpovídá za škodu vzniklou zam-**ci** v pracovním poměru, došlo-li u zam-**ce** při plnění pracovní úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k poškození na zdraví nebo k jeho smrti úrazem

Pracovní úraz

- Pracovní úraz je:
  - Porušení zdraví, tělesného i duševního
  - Bylo způsobeno nezávisle na vůli zam-ce krátkodobým, náhlým, a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním
- Pracovním úrazem není úraz, který se zam-ci přihodil na cestě do zaměstnání a zpět

Nemoc z povolání

=nemoc, která je uvedena v seznamu nemocí z povolání

- Za škodu způsobenou nemocí z povolání odpovídá zam-tel, u něhož zam-nec pracoval naposledy před jejím zjištěním v pracovním poměru (nezáleží jak dlouho) v takových podmínkách, které mohou vyvolat určitý typ onemocnění.
- Takto postižený zam-tel má nárok na náhradu škody vůči všem ostatním zam-telům, a to v rozsahu odpovídajícímu době, po kterou zam-nec u těchto zam-telů pracoval

- Odpovědnost za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání je **odpovědností za výsledek**
- vzniká i v případě, že zam-tel dodržel všechny své povinnosti, vyplývající z právních a jiných předpisů na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
- Jedná se o odpovědnost za protiprávní stav a předpokladem vzniku zde není porušení právní povinností

Náhrada škody

a) Náhrada za ztrátu na výdělků

– Po dobu pracovní neschopnosti

- činí rozdíl mezi průměrným výdělkem zam-ce před vznikem škody a plnou výší nemocenského

– Po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity (i částečné)

- přísluší nejdéle do konce kalendářního roku, ve kterém zam-nec dovrší 65 let věku
- činí rozdíl mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a výdělkem zaměstnance po pracovním úrazu (nemoci z povolání) s připočtením případného invalidního důchodu.

b) Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění

- Jedná se o jednorázovou peněžní částku
  - na základě bodového ohodnocení v lékařském posudku podle druhu zranění
- Celková výše odškodnění není omezena horní hranicí

c) Účelně vynaložené náklady spojené s léčením

- jedná se např. o zvýšené náklady na stravu, jízdné při cestách k lékaři, péče, které není plně hrazena ze všeobecného zdravotního pojištění.

d) Věcná škoda

- zahrnuje škodu zejména na oděvu.

Zákonné pojištění odpovědnosti zam-tele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání

- Všichni zam-telé (FO i PO, s výjimkou zam-telů, kteří mají podle zákona postavení státního orgánu), zaměstnávající alespoň 1 zam-ce, jsou povinni sjednat výše uvedené pojištění
- Smyslem pojištění je, aby se poškozeným zam-cům vždy dostalo náhrady škody, a to i v případě zániku zam-tele bez právního nástupce
- Pojištění odpovědnosti vzniká vznikem prvního pracovněprávního vztahu u zam-tele. Na existenci pojištění a nároky postižených nemá vliv ani případné neplacení pojistného zam-telem

c) Odpovědnost za škodu na odložených věcech §267

- Zam-tel, u něhož je zam-nec v pracovním poměru, odpovídá za škodu na věcech, které u zam-tele odložil zam-nec
  - Při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním
  - Na místě k tomu určeném nebo kam se obvykle odkládají

Rozsah náhrady škody

- V plné výši
  - - za běžné věci, které zam-nec nosí do práce
- Jen do částky 10 000 Kč
  - za věci, které se do práce obvykle nenesí
  - Pokud tyto věci převzal zam-tel do zvláštní úschovy nebo škodu způsobil jiný zam-nec zam-tele, potom odpovídá v plné výši
- Nárok na náhradu škody zanikne, jestliže zam-nec o ní neuvědomil zam-tele bez zbytečného odkladu nejpozději do 15ti dnů ode dne, kdy se o škodě dozvěděl

d) Odpovědnosti při odvracení škody §266

- Zam-nec, který při odvracení škody hrozící zam-teli utrpěl věcnou škodu, má nárok na její úhradu, jakož i na náhradu účelně vynaložených nákladů
- Podmínkou vzniku odpovědnosti je, že zam-nec
  - Sám úmyslně nebezpečí nevyvolal
  - Počínal si způsobem přiměřeným okolnostem